

Izhaja vsak dan razen na delj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori: 2637 S. Lawndale av.

Office of publication: 2637 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XI.

Cena lista je \$3.00

Entered as second-class matter January 23, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., torek, 5. novembra (Nov. 5) 1918.

Subscription \$3.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 260.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 3, 1917, as filed at the Post Office at Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Zadnja zaveznica Nemčije se je podala.

NEMČIJA NE MORE SAMA DOLGO VZDRŽATI.

Podati se mora prejšnolej.

Washington, D. C. — Avstro-Ogrska, zadnja zaveznica Nemčije, se je podala, in vsa znamenja govore, da Nemčija dolgo ne bo vzdržala.

Mnogo zaveznikov uradnikov meni, da se naj Nemčija brez pogojev poda. Tako tudi sodi M. Tardeu, francoski višji komisar. Drugi uradniki vidijo v predsednikovih sugestijah ravno to idejo.

V političnih krogih govore, da Združene države niso nikdar mislile na premirje, ne da bi se Nemčija podala.

To se je videlo pri Bolgariji, Turčiji in Avstro-Ogrski. Povsod so smatrali prošnjo za premirje kot za priznanje svojega poraza in zmage zaveznikov. V potrdilo tega, je morala vsaka omenjenih držav dovoliti, da so zaveznike čete zasedle njih teritorij.

V zavezniškem najvišjem vojnem svetu vlada popolno soglasje glede premirja z Nemčijo. Mogoče v Berlinu upajo zama, da jim bo mogoče nesoglasje v zavezniškem najvišjem vojnem svetu prineslo kakšne koristi, kajti tega nesoglasja ni. Nemčija bo morala iti pod svojih zaveznikov in se podati brez pogojev ali pa popolno izkrajati na bojišču. Če je nemško ljudstvo pametno, bo splošno svoje mnenje, ki so ovirali in bo priznalo zahteve zaveznikov. Nemčija najvišjega vojnega sveta, kajti zavezniki bodo z njim postopali pravično, medtem ko nima pričakovati pravice od svojih sovražnikov. V Avstro-Ogrski in Bolgariji je ljudstvo vzelo moč svojim pogostem in organizirano vlado po ljudski volji. Nemško ljudstvo ima torej dober izgled in če se bo ravnalo po njem, pride hitro mir.

KLJUB NEZNOSNI VROČINI SO DELAVCI VZTRAJALI PRI DELU.

Washington, D. C. — Delavci, ki delajo pri koksovih pečeh v državi Ohio, so letošnje leto dokazali, da ostanejo pri pečeh, dokler traja vojna.

Delo pri koksovih pečeh ni prijetno po leti, ko solnčni žarki pomnožujejo strašno vročino okoli peči. Letos je bilo več vročih dni, ko se je človek znojil, če je sedel v senci. Kljub tej neznosni vročini so delavci ostali pri koksovih pečeh, kakor da branijo strelske jarkove proti nemški armadi. Vsled hude vročine niso mogli toliko producirati kot ob hladnih dnevih, toda po poročilih, ki jih je prejel delavski department, so vztrajali na svojih mestih in delali po svojih močeh.

PROFITARSTVO V TRGOVINI Z ORANŽAMI.

Jacksonville, Fla. — Državni živilski upravitelj Beacham je posvaril trgovce z oranjem, ki so prodajali oranje. Posvaril jih je in jim dejal, da naj postavijo oranje takoj na trg po ceni, ki jim daje priličen dobiček. Živilski upravitelj pravi, če trgovci ne bodo vpoštevali njegovega nasveta, da jih bodo prisilili, da znižajo cene. Oranžam so tako nagnali cene navzgor, da stane ena 10 centov.

Mr. Beacham pravi, da bi morali biti najslabše oranje v prodaji na drobno po pet centov. On pravi, da trgovci na debelo in prekupe prodajajo zaboj oranz trgovcem, ki jih prodajajo na drobno, po osem dolarjev, dasiravno bi morali prodajati najslabše oranje po pet dolarjev zaboj.

290,773 NOVINECV POZVANIH V ARMADO.

TO JE NAJVEČJI POZIV, OD KAR TRAJA VOJNA.

Železna vztrajnost Amerike je premagala vse ovire.

Washington, D. C. — General Crowder je izdal poziv, da do 21. novembra odide v armado 290,773 novincev. Med 1. in 15. novembrom pojde v vojaška taborišča 253,335 belopoltnih novincev. To je največji poziv, ki je bil izdan, odkar je uvedena splošna vojaška služba.

Kadar ti novineci odidejo v armado, tedaj je bilo pozvanih vanjo po nabornem zakonu nad 3,000,000 mož in fantov. Vsa ameriška armada na bojišču in v vojaških oddelkih bo pa štela nad 4,000,000 mož.

Pri novem pozivu bo največ novincev, ki so se registrirali dne 12. septembra.

Kar se je mnogim zdelo pred poldrugim letom nemogoče, se je izvršilo. K temu je primopomogla tista železna vztrajnost, ki jo opazimo povsod v amerškem življenju. Če se Američani primejo dela, ga izvrše, ne glede na to, kako velike so ovire. Ob vstopu Združenih držav v vojno, je bila ameriška armada majhna, posebno če jo primerjamo s sedanjo veliko armado. Za sedanjo veliko armado je bilo treba izdelati opremo, obleko in kasarne. Zgradi so morali celo ladje, na katerih so prepeljali armado in njeno opremo na bojišče. In vse to je bilo izvršeno v dobrem poldrugem letu. Zakaj je bila Američanov ta naloga? Amerika je industrijska železa. V nji je industrija tako razvita kot v nobeni drugi deželi na svetu. Le Ameriki je bilo mogoče opremiti in izvežati tako veliko armado v kratkem času, da si se je nekaterim zdelo, da je to delo nemogoče izvršiti. Amerika je pokazala, da izvrši delo, ki se ga loti.

PRI PETEM ROPU PRIJET.

Chicago, Ill. — V par mesecih je štirikrat vstopil mlad mož v kavarno na Wabashovi ulici, preden so jo zaprli. Vselej je pograbil škatljo z denarjem in zbežal. Štirikrat mu je rop posrečil in prišel je v peti.

Gdč. Madeline Roche je štela denar v Ontovri kavarni, ko se ji je približal mlad človek in ji ponudil pet dolarjev, ko si je vzel smodko. Vzela je škrinjico z denarjem, jo odprla, da mu odda drobiž. V tem trenutku je pograbil tujec škrinjico in zbežal po Adamsovi ulici proti postaji nadulne železnice. Blagajničarka je zaklicala na pomoč. Takoj zunaj vrat je nekdo pograbil roparja. Pritekli so ljudje, ki so ga suvali in mu odvzeli škrinjico, v kateri je bilo \$550. Odvedli so ga na policijsko postajo, kjer je povedal, da se piše Charles Horvath, alias Charles Horwett.

NENABIT SAMOKRES.

Chicago, Ill. — Ljudje imajo navado, da hranijo doma nabit samokres. Ta grda navada je zahtevala že marsikatero človeško življenje in povzročila marsikatero nepotrebno nesrečo.

Sovadnikova družina se je selila in Frank Taub ji je pomagal pri selitvi. Pri tem je vzel iz miznice samokres, o katerem je mislil, da ni nabit. V tem trenutku je vstopila v sobo njegova 20-letna soproga Ana in samokres se je sprožil. Kroglja je zadela ženo v desno stran prsi. Težko ranjeno so prepeljali v bolnišnico.

VREME.

Danes nestavito vreme, mogoče dež; južni vetrovi. Solneni vzhod ob 6:27 a. m.; solneni zahod ob 4:41 p. m.

Socialna zakonodaja napreduje v Ameriki.

SPREJETI SO BILI ZAKONI ZA VARSTVO DELAVCEV.

Brezbrižni delavci so največja ovira socialne zakonodaje.

Washington, D. C. — Odkar so Združene države vstopile v vojno, je opaziti tudi napredek v socialni zakonodaji. Sprejete so bile postavbe za varstvo žen in otrok in odškodninske postavbe proti nezgodam.

Poleg je predsednik Wilson izdal več odredb, s katerimi je zboljšal delavske življenjske razmere. Vojna je pokazala, da je delavec velik činiteelj v nji, da je treba varčevati z njegovo delovno močjo. Delavčeva meza mora biti tako velika, da se lahko primerno oblači, stanuje v zračnem stanovanju in uživa tečno in okusno hrano, di nadomešča njegove moči. Imeti mora potreben čas za počitek in razvedrilo. Vse to so vpoštevali na pristojnem vladnem mestu in ustanovili so vojni delavski odbor, ki je zasliševal pritožbe delavcev in reševal spore v industriji.

Da so se izvedle te reforme v korist delavcem, je mnogo pripomogel delavski department, ki je povsod pazil na dobrobit delavstva.

V Združenih državah imamo "Ameriško zvezo za delavsko postavodajo." Dr. John B. Andrews, tajnik te zveze, pravi o socialni zakonodaji zadnjega leta: "Obramba delavske zakonodaje, ki je bila pridobljena po večletnem boju, je pokazala, da ima zdravo podlago, na kateri je mogoče spopolniti sposobnost in prilagodnost industrijskih delavcev. Spoznavši to, so državne vlade in vlada Združenih držav soglasno zahtevale, da se delavske postavbe vzakoniijo in razširijo.

"Virginia je zadnja država, ki je uvedla odškodninski zakon. Sedaj imamo 41 držav in teritorijev, ki so uvedli socialno zavarovanje, poleg vzornega zakona Združenih držav, ki so za svoj milijon civilnih uslužbencev, vojske in pomorščake sprejeli zavarovalni zakon, najvažnejšo socialno zavarovanje, ki ga do danes še ni sprejela nobena država na svetu.

"Oficijelne komisije so v osmih državah nadaljevale s preiskavami o splošnem zavarovanju proti boleznim. Razsodba najvišjega sodišča proti zakonu za varstvo otrok je bil začasen korak nazaj, toda posamezne države nadaljujejo z zakoni za varstvo otrok. Več držav — posebno država New York — je v tem letu uravnalo delavne ure in delovne razmere za delavke in spolnila je varnostne naprave.

"Dalekosežnega pomena za narod je postava, sprejeta v kongresu, ki določa poduk in rehabilitacijo za pohabljenе vojske in mornarje, da se bodo lahko sami vzdrževali in izvajali samostojno industrijsko delo. Država Massachusetts je sprejela tako postavbo tudi za žrtve v industriji.

"Tri države so sprejele postavbe, ki omejujejo delavne ure za otroke. Državi New Jersey in Virginija sta modificirali delovne ure za otroke. Država Maryland je povišala starost od 12 na 14 let, v kateri lahko otroci delajo med počitnicami v podjetjih, v katerih konzervirajo živila. Država New York prepoveduje vpisovanje žen pod 21 letom pri brzojavnih napravah."

Tako napreduje in se spopolnjuje socialna zakonodaja za varstvo delavstva. Nekaterim delavcem gre stvar prepočasno naprej in žele, da bi razvoj spreminjal človeško družbo z večjo hitrijo in boljše in popolnejše forme. Da razvoj ne hiti, so pa vzroki. Delavci, ki nje ne čitajo, se nje ne

GROF MINOTTO IN NEMŠKE SPLETKE.

ITALIJANSKI GROF TAJI RO-VARENJE PROTI AMERIKI.

Mrs. Chaunsey Eldridge ga dolgi raznih neprijateljskih činov.

New York, N. Y. — Izpoved Mrs. Chaunsey Eldridge dokazuje, kako daleč je bil zamotan grof Minotto, svak mesarja Louis F. Swifta, v nemške spletke.

Mrs. Chaunsey Eldridge pravi: Grof Minotto je dejal, da bi Italija ne smela nikdar vstopiti v vojno proti Nemčiji.

Potrtil je največ svojega časa z nemškimi uradniki v Južni Ameriki.

Bahal se je, da lahko prejme brezplačno brzojavna poročila iz Nemčije, kadar ga je volja.

Dne 23. oktobra je grof Minotto vprašal po svojem advokatu, da se mu dovoli popraviti njegovo izjavo prejšnjega dne. Dovolili so mu popraviti izjavo in grof je rekel, da se je zmotil, ko je dejal, da je pisal nemškemu poslaniku v Washington samo eno pismo. Priznal je, da je pisal več listov nemškemu poslaniku, toda dodal je, da niso bili pisani proti interesom Združenih držav.

Razlagal je, da je pisal nemškemu poslaniku v interesu obrambe njegove družine doma. Pričal je, da je bil v Italiji oprešen od vojaške službe radi arčne hibe.

Pri izpraševanju je tajil, da je napravil opazke v interesu Nemčije. Njemu nasprotno je izpovedala mrs. Chaunsey Eldridge, da je bil grof Minotto dne 31. oktobra posebno pri nji, ko je spremljal svojo soproga na potu v Južno Ameriko, da tam postavi brezplačno brzojavno postajo. Njeni zaključki slone na izjavah, ki jih je napravil nji napravila neka Anglezkinja v Rio de Janeiru. Pričela je, da ji je grof Minotto pokazal pismo gospe Diane Mannersove, v katerem se mu je zahvalila radi informacij, ki ji jih je podal radi nekega mladega Angleža. Grof Minotto ji je v kratkem času povedal, kje se mladi Anglež nahaja. To se je seveda zgodilo, preden je bila napovedana vojna.

Grof Minotto je pri izpraševanju dejal, da so ga glede gospe Diane Mannersove napačno razumeli. On je menil, da lahko pošlje v Nemčijo take brezplačne brzojavke, ki so podvržene cenzuri.

PRIDELEK KLOŠČEKOVEGA OLJA SE MNOŽI.

Dallas, Tex. — Kloščekovo rlenovo) olje rabijo za mazanje motorjev, ki gonijo letala. Te vrste olje prekosl vasko drugo olje, posebno fedaj, če se letalo nahaja v visokih zračnih višavah. Poljedelški department naznanja, da je sedaj v s kloščekom posejanih 13,000 akrov sveta v Texasu. Vlada ho prevzela vse olje, ki služi za mazanje strojev.

V Texasu so še le nedavno od tega pričeli pridelovati kloščekovo olje in poljedelški eksperti obljubujejo, da bodo v prihodnjem letu še več sveta posejali s kloščekovim semenom, kajti rastlina obrodi prav dobro.

SPRETEM SLEPAR OBDOJEN.

Chicago, Ill. — Zgodilo se je, kar so ljudje mislili, da se ne zgodi. Porotniki so pronašli Joseph Weila, alias "Yellow Kida" krivim in sodnik Guering ga je obsodil na tri leta kazni in 2,000 denarne globe. Obtožen je bil, da je osleparil nekga salunarja za \$3,600.

Veilov advokat je takoj stavil predlog za novo obravnavo.

brigado za delavske organizacije, katerim je vsceno, kakšen je svet, ali se celo obečajo za frak nazadnjakim silam, so največ krivi, da razvoj ne hiti z večjo naglico.

Pogoji za premirje z Nemčijo bodo ostri.

NA ITALIJANSKEM BOJIŠČU JE PRENEHALO BOJEVANJE

V Nemčijo je zdaj odprta pot od zapada.

Washington, 4. nov. — Nemčija še ve, kaj ima storiti, ako hoče imeti premirje in mir. Pogoji premirja z Avstrijo so še danes pred nemškimi generalnim štabom in iz teh pogojev lahko sklepa kajzerjeva vlada, kaj čaka še le njo. Predsednik Wilson je dobil besedilo pogojev danes predpoldne in najbrž bodo objavljeni še pred večerom ali najkasneje jutri zjutraj.

London, 4. nove. — Nemčija stoji zdaj sama proti silnim armadam evropskih zaveznikov in Amerike. V nedeljo jo je zapustila zadnja zaveznica, Avstria, ko je avstrijski poveljnik na italijanski fronti podpisal premirje z generalom Diazom. Pogoji, pod katerimi je moral poveljnik razbiti avstro-ogrsko armado podpisati premirje, se smatrajo za popolno kapitulacijo; Avstria je torej sledila Bolgarski in Turčiji.

Sinoči so uradno poročali z Dunaja sledeče: "Na italijanskem bojišču so naše čete prenehale s bojevanjem, ko smo podpisali premirje s poveljstvom italijanske armade. Pogoji premirja bodo objavljeni v prihodnjem poročilu."

S tem pa še ni rečeno, da so tudi zavezniki na Balkanu podpisali premirje z Avstrijo, ako se kaj takega ne zgodi danes ali jutri. Zavezniki čete v Srbiji so prišle na avstro-ogrsko mejo.

Osamljena Nemčija je zdaj izpostavljena invaziji od zapada in vzhoda, in če bo hotela nadaljevati vojno, bo morala deliti svoje vojaške sile na dve strani. Iz Kodanjskega nekaj javljajo, da Nemci kopljejo strelske järke ob havarski meji.

Avstrijske čete na zapadni fronti so že zapustile Francijo in odpravile domov; ravno tako so avstro-ogrski polki zapustili Rusijo. Nemci so torej povsod ostali sami.

Na drugi strani je padec Avstrije omogočil zaveznikom, da lahko porabijo kje drugje več kot milijon mož, ki jih imajo na italijanski fronti. To armado morda porabijo za invazijo Nemčije od avstrijske in češke strani, če kajzerjeva vlada ne sprejme pogojev za premirje.

Dalje se pričakuje, da bodo zavezniki dobili kakih 250,000 do pol milijona mož iz razpadle Avstrije. Kakor javljajo iz Rima, so se slovenski polki na italijanski fronti podali kar v celoti takoj prve dni ofenzive zadnji teden; vsi ti polki so pripravljeni sodelovati z zavezniki proti Nemčiji, če bo treba. Češki in jugoslovanski polki so že odšli domov iz Italije z namenom, da bodo pomagali revoluciji do zmage in v boju proti Nemčiji, ako bo treba.

"Petit Parisien" javlja, da je od 220 divizij, ki jih je imela Nemčija zadnji spomlad na zapadni fronti, ostalo le še dvajset, ki še niso dokraja razbite.

Nemčija je torej prišla v največje škripe, v kakršnih še ni bila odkar pomni zgodovina brez dejstva, da ima doma opraviti z revolucijo, ki lahko vsak čas pomeče kajzerja, njegovo dinastijo in ves junkerizem.

Novi izgredi v Nemčiji.

Kodanj, 4. nov. — Revolucionarni socialisti v Stuttgartu so včeraj napadli palačo kralja Viljema Virmemberškega. 8 klet: "Doli s kajzerjem!" so pobili okna na palači. Ljudska množica je nato napadla vozove poulične železnice in zahtevala, da mora kajzer abdicirati. Polcija na konjih se je spopadla z izgredniki in jih razpršila. Nemiri v Stuttgartu so trajali ves dan v nedeljo.

MEŠANO ZAVEZNIŠKO BRODOVJE ZASEDE TRST.

BIVŠI AVSTRIJSKI CESAR SE SKRIVA.

Posiljanje živil iz Ogrske v Nemčijo je ustavljeno.

Haag, 4. nov. — Iz avtoritativnih virov v Pulji poročajo, da mešana zavezniška flota, med katero bodo tudi ameriške bojne ladje, kmalu okupira Trst. Jugoslovanski voditelji, ki so prevzeli oblast nad Trstom in okolico, so brzojavili predsedniku Wilsonu, da so pripravljeni poveriti Trst z luko in okolico vred pomorščakom Združenih držav ali pa zastopniku mešanega zavezniškega brodogradstva. (Včeraj je prišla iz Rima vest, da so Italijani okupirali Trst. To vest so Italijani v prevelikem navdušenju vsekakor poslali pregledat v svet.)

Kje je bivši cesar Karl?

Curih, 4. nov. — Berlinski "Tagblatt" javlja, da je cesar Karl izjavil zadnji soboto pred svojimi ministri, da se odpove prestolu in da pojde v Švice.

Z Dunaja poročajo, da je bivši monarh izgini neznan kam. Njegova žena Zita s peterimi otroci je zadnji četrtak še bila v gradu Goedolce blizu Budapešte na Ogrskem, toda v noči med četrtkom in petkom sta zapustila grad dva avtomobila in od takrat ni več sledu za Karlovo famlijo.

Ogrske čete se vračajo domov.

Pariz, 4. nov. — Nova ogrska vlada je pozvala ogrske čete na vseh frontah, da se povrnejo domov.

Kodanj, 4. nov. — Sem je prišla brzojavka, da je Ogrski Narodni Svet, kateremu načeluje grof Karoly, odredil splošno glasovanje o vprašanju bodoče državne forme, da namreč ljudstvo odloči, dali hoče republiko.

(Včeraj je bilo sporočeno iz Budapešte, da je bila tamkaj formalno proglašena republika).

Ves promet med Ogrsko in Avstrijo ter Nemčijo je ustavljen, kar pomeni, da Ogrska ne bo več pošiljala živil v Nemčijo. Na maji je bilo kakih 50,000 vagonov, naloženih z žitom, ki se imajo vrniti nazaj.

Dve nemški diviziji, ki sta bili v Rumuniji, sta na poti na Ogrsko.

Čehi aretirali avstrijskega generala.

Amsterdam, 4. nov. — Češkoslavaški Narodni Svet v Pragi je ukazal zapreti generala Kastraneka, bivšega poveljnika avstrijske garnizije v Pragi, ker so mu prišli na sled, da je s pomočjo ogrskih čet koval zaroto proti novi republiki. Zarota je padla v vodo, ko ogrski vojski niso hoteli izvesti njegovega načrta. Dva častnika sta tudi bila aretirana.

Nova vest kroži o kajzerjevem odstopu.

Ženeva, 4. nov. — Tukaj zopet kroži in trdovratno vztraja vest, da je nemški kajzer res abdiciral. Zadnji teden je prišla iz Berlina precej bogata priljaga, sestoječa iz obilice zabojev in kovčkov, nosečih hohenzollernski grb. Priljaga je bila naslovljena na grad Bonas, ki se nahaja blizu avcarskega jezera Zug. Ta grad je last nina nekega nemškega barona in govori se, da bo tam v kratkem gostoval eks-kajzer Viljem s svojimi sinovi.

Druga vest iz diplomatskih in vojaških virov se glasi, da se je Viljem odpovedal prestolu zadnji sredo na sestanku nemških knezov.

Bern, 4. nov. — Iz nemških virov poročajo, da so gotovi voditelji nemških parlamentarnih strank prišli do sklepa, da je "kajzerjeva abdikacija nepotrebna." Enaka vest je bila objavljena tudi v berlinskem "Lokal Anzeigern" zadnji teden.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 30-18) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

STARO AVSTRO-OGRSKO POKLADAJO V MRLIŠKO RAKEV.

Vsa znamenja govore, da stara habsburška Avstro-Ogrska razpada in da se iz njenih podrtin snujejo nove samostojne države, ki bodo objemale ljudstvo ene narodnosti.

Na severju se je ustanovila češkoslovaška republika. Avstrijski Nemci nočejo pod Nemčijo in so osnovali svojo državo. V Budimpešti so oklicali republiko in Jugoslovani so ustanovili svojo državo. To je očividni razpad stare črnožolte dvojne monarhije.

Narodi, ki žive v Avstro-Ogrski niso šli radevolje v vojno. Že takoj v začetku vojne so se puntali češki polki in drugi vojaški oddelki. Mogotci na Dunaju in v Budimpešti so vsak tak pojav zadušili z železno pestjo in v potokih krvi. Mnogo posameznih vojakov je pobegnilo na drugo stran, ker se niso hoteli bojevati za krivično stvar habsburške dinastije in avstro-ogrskih mogotcev. Stevilne obsodbe in eksekucije civilistov govore ravnotako glasno jezik, da so bili narodi v Avstro-Ogrski prisiljeni v vojno in če bi ti narodi imeli priliko, da izrečejo svoje mnenje odprto, bi se izrekli proti vojni.

Seveda je imela avstro-ogrska vlada pri vsakem narodu nekaj ofrakanih in ocilindranih hlapcev in štreberjev, ki so ljudstvo navduševali za vojno. Med Slovenci je to klaverno vlogo igral razupiti dr. Susteršič in nekaj njegovih ožjih klerikalnih prijateljev. Ali te Habsburžanov in dunajski kramarili prodane duše niso mogle povzročiti navdušenja med ljudstvom za vojno. Ljudstvo je šlo v vojno, ker so za njim stali policaj, žandar in rabelj, stebri habsburške avtokratične kulture, v svoji duši je pa bilo proti vojni.

Izobraženim ljudem po širnem svetu je bilo znano pred vojno, da v Avstro-Ogrski živi več Jugoslovancev kot v Srbiji. Že precej let pred izbruhom svetovne vojne so se Jugoslovani nahajali v dobi meščanske revolucije, skozi katero je šel vsak narod na enaki razvojni stopinji. Avstro-ogrska vlada joča klika je bila seveda gluha za zahteve po narodni samoupravi in pravici do samoodločevanja. Preje bi se naučil osel ubirati citre, preden bi črnožolti mogotci na Dunaju razumeli, da nov čas prinaša nove zahteve in da naravni razvoj pokoplje vsakega, ki ga hoče s silo preprečiti. In držali so Jugoslovane k tlom po tisti metodi, po kateri so nekoč cesarski in kraljevi krvniki vladali na Beneškem in v Lombardiji. Dali so prebivalcem v Slavoniji, Dalmaciji, Bosni, Hercegovini, v alpskih deželah, na Primorskem in Hrvaškem torbo na usta. Molčati so morali in se pokorovati ukazom z Dunaja in iz Budimpešte. Kdor ni molčal, je bil izpostavljen najhujšemu preganjanju, trpeti je moral, ker je tako govoril, kot je mislil.

Mogotcem na Dunaju in v Budimpešti so se zdela ta preganjanja še premalo okrutna. Najeli so brezvestne ljudi, da so za denar umetno vprizorili in odkrili "velesrbsko zaroto", da so lahko tem brutalnejše nastopili proti ljudstvu. Po vsaki taki lumpariji, prirejeni po falotih na Dunaju in v Budimpešti, ki so se oblačili v pozlačene frake, so se vršile hišne preiskave v Hrvaški, Slavoniji, Dalmaciji, na Kranjskem in Primorskem. Z nedolžnimi ljudmi so napolnili zapore, jih vlačili pred sodnike, ki so jih pokorno na ukaz z Dunaja in iz Budimpešte obsojali v ječo.

S takim početjem so hoteli zunaj Avstro-Ogrske napraviti vtis, da na jugu živi divji narod, ki ga je treba v interesu reda in miru držati z železno pestjo k tlom, ker drugače postoji nevarnost, da zruši obstoječi družabni red.

In zakaj so tako kruto tlačili Jugoslovane? V interesu avstrijskih in ogrskih veleagrarcev, da so lahko po odeljskih cenah prodajali ljudstvu svoje pridelke.

Zaprl so pot pridelku iz Srbije v Avstro-Ogrsko in do morja. Na Dunaju in v Budimpešti so smatrali Srbijo za svojo kolonijo. V svojem slepem sovraštvu do Jugoslovancev so šli avstro-ogrski mogotci tako daleč, da so ustanovili novo kraljestvo — Albanijo, da Srbija ne more do morja.

Take so bile razmere pred vojno in samoposebica je bila, da se ni noben Jugoslovane navduševal za črnožolto monarhijo, ki je poznal polbožaj, ampak je zahteval zedinjenje Jugoslovancev v samostojni državi, da se napravi konec temu trpljenju.

Avstro-ogrski mogotci so bili v svoji domišljavosti in zanašajoč se na moč bajonetov in kanonov slepi za vse te pojave. Napovedali so vojno Srbiji radi dveh za človeško družbo nekoristnih oseb, ustreljenih v Sarajevu. S tem so storili prvi odločen korak za razpad Avstro-Ogrske. Iztesali so mrljiško rakev, da vanjo polože črnožolto monarhijo, še preden bo vojne konec.

Habsburške Avstro-Ogrske ni več, iz nje se roje, svobodne in samostojne države, v katerih bodo narodi sami odločali o svoji usodi.

Odmevi.

"Narod v starem kraju bo odločal," so kričali nasprotniki S. R. Z. In narod sedaj res odločuje in proglašja republiko. Mnogi na Dunaju, v Pragi in Budapešti korakajo po ulicah in rukijske avtokratične Avstrije in Ogrske. Vse to se da prenesti, toda ta množica so toliko predrzne, da korakajo za rdečimi zastavami, poje maršje in ustanavljajo delavke in vojaške svete.

Mnogi so želeli revolucije v Avstro-Ogrski in Nemčiji; v Avstro-Ogrski se je revolucionarni ples pričel in sedaj so se ga ustrašili ne samo mogotci v Avstro-Ogrski, nego tudi tisti, ki so daleč izven mej podonavske monarhije. "To, kar se sedaj dogaja v Avstro-Ogrski" pravijo, "je boljševizem". Kake revolucije pa so pričakovali? Mar revolucije predpogojuje dobe, kjer so ubili kralja zato, da so dali priliko kakemu drugemu konkurentu zasedeti njegov prestol?

V času revolucij, ko nadvladuje množice bolj strast kot razum, se dogajajo čini, ki jih je nemogoče odobravati. Vsaka revolucija je v eni stvari enaka: kadar pride množice na ulice ali kamorkoli, tedaj jih opijani strast maslovanja proti tistim, ki so jih teptali in zatirali. Ako bi ne bilo te strasti, bi ne bilo revolucij. Predno se bodo revolucije fizične sile odpravile iz svetovne zgodovine, bo moralo človeštvo napraviti še ogromen korak h kulturi in civilizaciji.

Revolucije so plod sistema. Ko bi bila Rusija republika ali vsaj monarhija v taki formi kot naprimer Anglija, tedaj bi danes ne bilo treba pisati o "rdečem terorizmu" v Rusiji. Toda Rusija je bila država, v kateri je gnezdila najhujša reakcija, ki si jo je bilo nemogoče predstavljati in ta je ustvarila tla, na katerih se ni moglo razviti nič drugega kakor revolucija.

Iz tega se bi lahko marsikaj naučili tisti, ki se tako trdovratno branijo priznati pravice ljudstvu ter ovirajo demokratične in socialne reforme. Gospodje aristokrati na Dunaju in v Budapešti so ves čas smatrali prebivalstvo njihove monarhije za brezpravno maso, navadne podanike, ki se jim morajo samo klanjati in spojinjavati zakone. Sedaj so ti podaniki strah in trepet mogotcev, ki se skrivajo po gradovih in prosijo usmiljenja. Ako pridejo prejšnji zatiralec v roke družbi, tedaj je po njih, kajti druhal ne pozna usmiljenja; pri njih govori strast maslovanja glasnejše kakor pa čuti usmiljenja.

Rekli smo že mnogokrat, da smo proti smrtnim kaznim in na temu stališču stojimo še danes. Ne odobravamo brutalnih umorov druhal nad ljudmi, ki se ne morejo braniti, ne odobravamo linčanj, ki so v modi v južnih državah, ne odobravamo umorov, katere izvršujejo druhal v ruskih mestih in ne odobravamo justičnih umorov.

Smrtne kazni so v navadi že iz časa, ko je postal človek človek. Ko bi rekli: iz živili človek, bi se nekateri zgražali, dasiravno je v človeku še sedaj precej živaljskega.

Zanimivo je študirati načine umorov iz davne preteklosti do se-

danjosti. Križanje in obglavljenje se nam zdi barbarstvo. V Orijentu poznajo še brutalnejše načine justičnih umorov in križanje ter obglavljenje je bilo še lepo ravnanje z žrtvijo v primeri z nekaterimi drugimi načini umora kot na primer odrezavanje uda za udom od telesa, dokler ni žrtev poginila v silnih bolečinah. Danes, ko je svet civiliziran, ljudi obojajo, ustrelijo ali pa jim vzamejo življenje z elektriko. Slednje je v sistemu v nekaterih državah ameriške Unije.

Z napredovanjem civilizacije se zmanjšuje tudi brutalnost justičnih umorov. Toda predno se bodo justični umori odpravili iz sodniških zakonikov držav, bo moralo človeštvo napraviti še velikanski korak h kulturi in civilizaciji. Kajti ravno to, kar velja za revolucije, velja tudi v tem slučaju. Družba naj odpravi vzroke za revolucije, pa ne bo revolucij; naj odpravi razmere, ki vzgajajo tatove, pa ne bo tatov. Kadar se odpravijo ti vzroki, tedaj odpadejo umori, ki jih povzročajo revolucionarne druhal in ravno tako odpadejo tudi justični umori. Za vse, kar se dogodi na svetu, so vzroki. Čimbolj je država reakcijska, tembolj so ugodna tla za razvijanje skrajnega radikalizma. Čim bolj je država demokratična, čim slabši so pogoji za razvijanje skrajnih, radikalno-revolucionarnih elementov. To vedo sedaj tudi ruski reakcionarji in to spoznavajo sedaj tudi na avstrijskem cesarskem dvoru in vsi tisti, ki so se naslanjali nanj. Le, da je to spoznanje prišlo zanje nekoliko prepozno. Kar je sedaj pripravljen federalizirati Avstrijo in dati "široko" pravice ljudstvu. Ruski mogotcem je žal, ker niso nikdar računali na možnost uspešne revolucije in nemakemu kajzerju je žal, ker ni nikdar mislil na zavezniško zmago. Pаметen igralce ne bo nikdar stavil vse na eno samo karto. Reakcionarji pa so vse kaj drugega kakor pametni. Njihova nadutost in brutalnost jih je napravila slepe in gluhe za razumevanje razvoja človeške družbe in s to slepoto in gluho kopljejo lastne grobove.

DOPISI.

Verona, Pa. — Država Pennsylvanija je bila jako prizadeta vsled španske influence in tudi naši naselbini ni prizanesla ta epidemija. Polovica članov društva Notranjska Zorja, št. 216, SNPJ, je bila na holniški postelji. Ljudje so bili nekako pobiti in žalostni vsled kritičnih zdravstvenih razmer, kajti po nekaterih stanovanjih so bili vsi člani družin bolni.

Epidemija je napravila vrzeli tudi med rojaki tukajšnje naselbine. Rojaku in članu prej omenjenega društva Antonu Baveu je umrla soproga Margareta. Zaprtila mu je petero nedorasnih otrok v starosti od 9 mesecev do deset let. Tudi otroci so bili bolni vsled influence. Vse članstvo društva št. 216 izreka bratu Antonu Baveu svoje simpatije. Umrl so še sledeči rojaki: Anton Godnik, star 32 let, zapušča ženo in dva nedorasta otroka; Jožef Božič, star 30 let, zapušča ženo in otroka; Anton Devšek, star 25 let, samec; rojaku Petru Gorjupu sta umrla dva otroka.

Slovenska dekleta niso nič kaj zadovoljna, ker je epidemija tako

zelo neprijetna in neprizanesljiva nasrpa slovenskim fantom. Kako naj pa tudi dekleta upajo na možitev, če ne bo fantov? Fantom, kar je še živih, je pa tudi izginila volja za ženitev, češ: "kaj bi se ženil; prej ali slej me bo pozvala španska influenza, naj grem z njo, pa bom moral iti, kajti vpiranje proti njenim poveliem ne pomaga."

Nič strahu in bojazni, pa bomo prenesli tudi to krizo kakor utrjeni ljudje.

Opozorjam Slovence tukajšnje naselbine, da se nekoliko zdramijo in zavzamejo za Slovensko Republičansko Združenje, ki je edina organizacija, zgrajena na strogo demokratičnih principih, katere ni strah povedati, kaj je demokratična država in poštena rešitev jugoslovanskega vprašanja. Ona se ni bala zažeti kakih kraljevski niti cesarski kliki, ne konservativnim politikom, pač pa je šla naprej z duhom sedanjega časa. Ona zahteva jugoslovansko federativno republiko, ki je edina rešitev tega problema. Za tako organizacijo bi se morali zavzeti vsi ljubitelji demokracije.

Priporočam, da se vsi udeležite seje društva Notranjska Zorja, št. 216, SNPJ, ki se vrši 10. novembra ob 1. popoldne v navadnih prostorih. Ukreniti bomo lahko kaj v prid gibanja SRZ. In nabrali nekaj pristojevalnih prispevkov za SRZ. Vi veste, da se razne druge slovenske naselbine trudijo pomagati SRZ do boljših uspehov. Tudi mi ne smemo biti mladi in v tem oziru nego storiti toliko, kolikor naj je v danih okoliščinah mogoče.

Se eno priporočilo imam. Za vsakega človeka, ki se kolikaj zanima za svetovne dogodke, ki se ravno sedaj vrste pred našimi očmi z največjo naglico, je potrebno, da čita take liste, iz katerih bo dobil največ in najboljši vpogled v stvar. Tega dobite v Prosveti in v Proletarcu. Prosveta vam prinaša dnevne dogodke in članke, v Proletarcu pa dobite članke, ki razmotrivajo sedanja vprašanja v podrobnostih. Ako prejimate ta dva lista in jih tudi čitate, boste imeli dovolj vpogleda v ameriško in svetovno situacijo. Sedaj se nahajamo pred zadnjim dejanjem svetovne vojne, ki bo morda zelo kratko, potem pa se prično razne druge drame, ki bodo preobračale značaj sedanje človeške družbe. Zato ne zamudite čitati dobrih časopisov, če hočete tekmovati z duhom časa; v nasprotnem slučaju boste utonili v luči neznanja vsega, kar se godi važnega po svetu.

Naročnikom Prosvete, katerim je naročnina potekla, priporočam, naj jo takoj ponovno, bodisi pri društvenih tajnikih, zastopnikih lista, ali pa naj jo pošljejo naravnost upravitelstvu. Obenem naj naročniki tudi agitirajo za ta list, kajti le na ta način se bo razširil tako kakor želi članstvo SNPJ. Če hočete imeti dnevnik, ki se bo po velikosti in številu naročnikov kosal z vsakim drugim slovenskim listom z vsakim drugim slovenskim dnevnikom, tedaj je to mogoče le, ako boste vršili vaško agitacijsko dolžnost. Anton Knafele.

Lorain, O. — V sled epidemije so tukajšnje oblasti zaprle vse javne prostore, kar je lokalni organizaciji SRZ v tej naselbini preprečilo prirediti igro in govor Frank Kržeta dne 3. novembra, kakor smo imeli določeno v programu. Vse prepovedi smo priredbo odložili za nedoločen čas. Kdaj bomo izvršili program, ki je bil določen za dne 3. novembra, je največ odvisno od zdravstvenih oblasti. O vsem pa bomo občinstvo pravočasno obvestili.

Ko smo tu ustanovili podružnico SRZ, so mnogi rojaki vpraševali, čemu nam je treba novega društva. Zanimivo je že to, da se še dobe ljudje, ki vprašujejo na tak smešen način, "čemu nam je treba novega društva?"

Slovensko republičansko združenje ni organizirano zato, da bi njene podružnice plačevale kako podporo svojim članom, ali da bi centrala v Chicagu plačevala posmrtnino umrlim članom. To bi morali imeti pred seboj tisti, ki vprašujejo, čemu nam je treba take organizacije, saj imamo že dovolj društev. Oni bi morali vedeti, da se podružnice SRZ povsem razlikujejo od društev podpornih organizacij, torej je tudi njihov glavni namen bratskih organizacij podpirati njihovo članstvo, to ni tudi namen SRZ, ki je ustanovljeno za vse drugačen smoter. Kakor

so postale podporne organizacije v Ameriki posledica razmer, tako so tudi ustanovile Slov. repub. združenja zahtevale obstoječe razmere. Videli smo, da bo ta vojna spremenila razmere in meje evropskih držav do dna, da zmaga načelo demokracije in pravičnosti in v takih razmerah je bila dolžnost ameriških Slovencev, da ne ostanejo mladi in indiferentni, nego da se zavzamejo za delo na strani demokracije. Poleg tega je namen SRZ, pomagati slovenskemu in drugim jugoslovanskim narodom do svobode. Kako lahko pomagamo, da bodo Jugoslovani tudi dosegli ta cilj? Predvsem s tem, da se seznanja svet s programom SRZ, v kolikor se tiče rešitve jugoslovanskega vprašanja. Če se bo jugoslovansko vprašanje reševalo na taki podlagi, kot jo propaga SRZ, smo lahko prepričani, da bo rešeno pošteno in demokratično. Pogoji za uspešen razvoj Jugoslovancev po vojni je federativna republika v takem smislu, kot jo propaga SRZ. To je glavni namen propagande SRZ, in za take cilje moramo sodelovati vsi ameriški Slovenci in prinašati gromote žrtve na altar za tako plemenite cilje.

Predsednik Wilson je odgovoril v eni zadnjih svojih not avstrijski vladi, da se z njo ne more pogajati glede jugoslovanskega vprašanja, kajti to je stvar, o kateri se mora Avstrija sporazumeti z Jugoslovani samimi. To se pravi, če hočejo biti Jugoslovani še v bodoče pod avstrijsko vlado, naj bodo, tako ako nočejo biti, jih ne sme v to nihče prisiliti. Wilson je odločno poudaril, da ameriška vlada priznava pravične aspiracije Jugoslovancev. To je za avstrijsko vlado tako trd oreh, da ga ji ne bo mogoče streti. Zato je Jugoslavija sedaj gotova stvar. Naloga SRZ pa s tem še ni rešena, kajti pomisliti moramo, da je za bodočnost Jugoslovancev silno važno, kako bodo organizirali svojo državo. V tem oziru morajo biti demokratične struje močne in organizirane, če bodo hotele preprečiti nazadnjačkim elementom vpostavititi za jugoslovansko državo srednjeveški sistem vlade. Ta stvar je največ odvisna od Jugoslovancev samih, to je tistih, katerim ni vseeno, ali bo vladala kraljevska kasta ali ljudstvo. Slovenci, še enkrat vas opominjam o važni dolžnosti, ki jo imate do našega naroda in demokracije. Ako nočete alabo vašemu očetu, materi, bratu, sestri in drugim, katere ste pustili onkraj morja, tedaj jim pomagajte vsaj s tem, da se pridružite SRZ, ki bo stalo na straži za demokratične principe med Jugoslovani.

J. B.

Milwaukee, Wis. — V nedeljo dne 10. novembra ob 9. popoldne se vrši seja podružnice Slov. rep. združenja v dvorani Hiriya. Ker bo seja zelo važna, je potrebno, da se udeležite in sodelujete pri razpravah na seji.

Tajnik.

Thorpe, W. Va. — Večini čitate ljev tega lista je naša naselbina neznana, ker iz nje še ni bilo dopisa v slovenskem listu, dasiravno tudi tu žive Slovenci. Temu se ni toliko čuditi, kajti delavci prihajajo domov vtrujeni od težkega dela v rovi. Delamo vsak dan in kdor hoče, dela lahko tudi čez čas. Meseca oktobra je bil poslan na premoganje tega kraja apel, naj poskušajo nakopati meseca oktobra 2,000,000 ton premoga toda kot je videti, nismo prišli do take visoke številke. Od 1. do 29. oktobra so nakopali 1,603,550 ton premoga, toraj precej manj, kot so želeli uradi, ki so izdali apel. Premogarji so se zavzeli, da ga bodo nakopali dva milijona ton v novembru.

Tu smo ustanovili novo društvo in ga pridružili SNPJ. Rojake vabim, naj pristopajo vanj, dokler so še zdravi.

Gospa storklja se pri nas le redkokdaj ustavi, toda pred kratkim je vendar prišla na obisk k družini Žele in ji pustila krepko hčerko.

Španska influenza tudi tu razsaja in pobira ljudi. Najsilnejše divja v Northfolku, Bluefieldu in Gasfieldu.

Revolta ruskih pomorščakov.

Kodanj, 4. nov. — Iz Kijeva poročajo, da je v Petrogradu razvoltralo 20,000 pomorščakov proti boljševiški vladi.

VESTI Z BOJISKA.

NEMŠKA ARMADA V FRANCJI
JI PRED KATASTROFO.

Američani se bližajo Sedan, vjeli so 4000 moč.

London, 4. nov. — Znamenja so vedno bolj očitna, da stoji nemška armada v Franciji pred kolosalno katastrofo. Ispostavljene so gigantni napadom na obeh krilih — v Belgiji in v okolici reke Mase. V vojaških krogih se domneva, da je Nemčija izgubila leta 2.500.000 mož in od teh je en milijon ubitih.

Paris, 4. nov. — Nemci se pripravljajo na umaknitev iz Woëra. Težke topove se vozijo nazaj onkraj trdnjave Metz.

Ameriška fronta v Franciji, 4. nov. — Ameriške čete prodirajo na vsi črti zapadno od Mase in so oddaljene še trinajst milj od zgodovinskega mesta Sedana, kjer so Nemci v vojni leta 1870—71 vjeli francoskega cesarja Napoleona.

V srednji fronti prodirajo ameriške čete iz New Yorka, Marylanda in West Virginije, na obeh krilih so pa čete iz New Jerseyja, Kolumbijskega distrikta, Texasa, Oklahome, Kansasa, Missourija, Colorada in Nove Mehike.

Včeraj so Američani vjeli nadaljnih 4000 mož in v zadnjih štirindvajsetih urah so se pomaknili osem milj naprej. Sovražnik se umika tako naglo, da je možno priti v dotiko z njim le s pomočjo motornih vozov, na katerih se vozijo pešci za bežečimi Nemci. Vjetniki korakajo v nepretrganih kolonah v ozadje in plen topov in drugega materiala je ogromen. Ameriške in francoske čete so še sedem milj proč od zadnje železniške črte, ki jo imajo Nemci na francoskih tleh; to je črta Sedan-Mezieres-Longuyon, ki je že pod ognjem zavezniških topov.

London, 4. nov. — Angleška armada z belgijskimi in francoskimi četami vred je pričela nov napad v Belgiji ob reki Scheldt in po zadnjih vesteh je Ghent že padel.

Ameriške izgube.

Washington, 4. nov. — Vojni department je objavil v zadnjih 24 urah 1008 imen. Vseh izgub do danes je nekaj čez 61.000 mož ubitih, ranjenih in pogreanih.

Zadnji dnevi italijanske ofenzive.

Rim, 4. nov. — Vojni stan poroča, da se je italijanska fronta pomaknila do avstrijske meje.

London, 4. nov. — Uradno poročilo, ki se peča z zadnjimi operacijami na italijanskem bojišču, pravi, da je 48. britjska divizija, ki je pomagala Italijanom, sama vjela 16.000 Nemcev in Madžarov in vplenila 100 topov v okolici Asinga, doline Asa in Sugana.

Nobena armada v zgodovini vse vojne ni doživela takega poraza kakor ga je avstro-nemška armada v Benečiji zadnji teden. Premirje je bilo podpisano ob času, ko so avstro-ogrski polki kapitulirali drug za drugim, medtem ko so drugi enostavno obrnili hrbet in zapustili bojišče.

Vojni stan poroča, da so Italijani in zavezniški okupirali dolino Agrina in okolice Sella del Tonale, Vallarsa, Rovereto in Osterio ter prodrl v Trident na Tirolskem; v Benečiji so prekorali reko Tagliamento, reokupirali Videm (Udine) in dosegli malone avstrijsko mejo predno je bilo podpisano premirje.

Po uradnem poročilu iz Rima je bilo do časa, ko je bilo podpisano premirje, vjetih več kakor 100.000 mož in število vpljenih topov je naraslo na 2200.

Premirje je rešilo večji del avstro-ogrške armade, ki se zdaj pomice preko meje.

Razno iz inozemstva.

Zavezniški v Carigradu.

Paris, 4. nov. — Iz Aten poročajo nemudoma, da so zavezniške pomorske čete včeraj prišle v Carigrad, ko je zavezniško bojno brodovje preplnilo Dardanele.

Pogodba za premirje z Turčijo.

London. — Pogoji, ki jih je podpisala Turčija, so zelo drastični. Pogodba obsega 25 točk, ki so:

1. Otvoritev Dardanel in Bosporja in prest uhod na Črno morje. Zavezniški okupirajo dardanele in bosporjske trdnjave.
2. Turčija mora povedati, kje so

mine, torpedne cevi in druge ovire v turških vodah in pomagati mora, da se odstranijo čimprej.

3. Turčija mora dati vse informacije glede na mine v Črnem morju.

4. Vsi zavezniški bojni vjetniki in internirani Armenci se imajo takoj osvoboditi in zbrati v Carigradu, kjer se vkreajo na zavezniške ladje.

5. Takošnja demobilizacija turške armade izvzema nekaj čet za vzdrževanje notranjega miru in obmejne straže in količina teh čet določijo zavezniški.

6. Turčija mora izročiti zavezniškom vse bojne ladje v svojih vodah. Ladje se internirajo v turških vodah, ki jih določijo zavezniški. Izvzeto je le nekaj manjših ladij za policijsko službo v turških vodah.

7. Zavezniški imajo pravico okupirati vsako strateško mesto v Turčiji, če bo treba.

8. Zavezniške ladje imajo prost vstop v vse turške luke, medtem ko morajo biti izključene sovražne ladje.

9. Zavezniški okupirajo Tavriški tunnelski sistem.

10. Turčija mora umakniti svoje čete iz Perzije v svoje stare meje.

11. Turčija je že izpraznila del Transkavkazije in izprazniti mora še ostale dele, če se bo zdelo zavezniškom potrebno.

12. Zavezniški vzamejo pod svojo kontrolo postaje navadnega in brezžičnega telegrafa na Turškem, toda turške vladne brzojavke so izvzete.

13. Turki ne smejo uničiti militarističnega in trgovskega materiala.

14. Turčija mora odstopiti zavezniškom proti določenim cenam preostanek premoga, olja in drugega materiala, ne sme pa izvažati tega blaga v centralne države.

15. Vse turške železnice pridejo pod kontrolo zavezniškov, ki jih smejo porabiti za svoje potrebe kadarkoli in kjerkoli hočejo. Batum in Baku okupirajo zavezniški.

16. Vse turške čete v Hadžazu (Arabija), Siriji in Mezopotamiji se imajo podati najbližnjim zavezniškim poveljnikom. Turške čete morajo izprazniti Cilicijo iz zvezniških policijskih straž.

17. Vsi turški oblastniki v Tripolitani se morajo podati najbližnjim italijanskim garnizijam.

18. Turčija mora oddati vse luke v Tripolitani in Cirenajki, vstevši Misurato, najbližnjim zavezniškim garnizijam.

19. Vsi nemški in avstro-ogrski vojniki, pomorščaki in civilisti morajo zapustiti turško ozemlje v enem mesecu.

20. Turška vlada se mora pokoriti zavezniškim naredbam glede na vzpolaganje z orožjem, strelivom, vojaško opremo in transporti demobilizirane turške armade.

21. Zastopnik zavezniških držav bo nastavljen pri turškem ministru za potrebe in v svrhu, da pazi na zavezniške interese.

22. Turški vjetniki ostanejo v rokah zavezniškov. Zavezniški se bodo še premislili glede na osvoboditev interniranih turških civilistov in možkih preko vojaške starosti.

23. Turčija se mora zavezati, da pretrga vse stike s centralnimi državami.

24. V slučaju nereda v kterih armenskih vilajetih imajo zavezniški pravico okupirati te vilajete.

25. Sovražnost med zavezniški in Turčijo preneha opoldne dne 31. oktobra 1918.

Kako je padel tiran Tisza.

Amsterdam, 4. nov. — Berlinška "Vossische Zeitung" obširneje in dramatično opisuje, kako je končal grof Štefan Tisza, največji madžarski prusjak, ki je hotel biti ogleški Bismarck. Po tem poročilu ni Tisza končal zunaj na ulici ali v parku kakor so se glasile prve vesti, temveč je plačal krvavi dolg v svojem lastnem stanovanju.

Bilo je zadnje sredo (30. oktobra) ob česti uri zvečer, ko so stopili v Tiszino palačo trije vojaki in se predstavili v pisarni. Grof Tisza z ženo in grofice Almasy je stopil pred nje in jih vprašal, česa želijo. Grof je držal eno roko na hrbtu in prvi vojak ga je ostro vprašal, kaj skrivaj dobi v roki, temveč je plačal krvavi dolg v svojem lastnem stanovanju.

Bilo je zadnje sredo (30. oktobra) ob česti uri zvečer, ko so stopili v Tiszino palačo trije vojaki in se predstavili v pisarni. Grof Tisza z ženo in grofice Almasy je stopil pred nje in jih vprašal, česa želijo. Grof je držal eno roko na hrbtu in prvi vojak ga je ostro vprašal, kaj skrivaj dobi v roki, temveč je plačal krvavi dolg v svojem lastnem stanovanju.

"Revolver", je bil odgovor. — "Denite orožje proč!" je bil vojakov ukaz. — "Ne odložim ga, dokler vi ne odložite svojih pušk", je bil ponovni odgovor.

Nato so vojaki veleli ženskam, da zapuste sobo, česar pa niso hotele storiti. Zatem je prvi vojak

dejal: "Vi ste odgovorni za smrt milijonov ljudi, ker Vi ste povzročili vojno in zdaj je prišla ura obračuna".

Tisza je brž pokazal revolver, ali v tistem hipu so počile tri puške in tiran je ležal na tleh. "Umram in tako je moralo biti" — so bile njegove zadnje besede.

Vojaki so zapustili palačo v spremstvu dveh žandarjev, ki sta stražila vhod in na ulici je ljudska množica hitro pobila oha žandarija, oprastila vojake in med vriskanjem in petjem se je raznesla vest, da je grof Tisza mrtev.

Nemčija mora pokazati belo zastavo.

Pariz, 4. nov. — Tukaj poročajo, da zavezniški ne bodo poslali Nemčiji pogojev za premirje po diplomatskih niti militarističnih potih, temveč izročeni so maršalu Fochu, ki jih dostavi Nemcem takrat, kadar nemški vrhovni poveljnik pošlje po stari šegi delegate z belo zastavo v rokah, ki stopijo na zavezniško stran bojne črte z zavezanimi očmi. To pomeni, da mora Nemčija brezpogojno kapitulirati na bojišču.

Včeraj ni bilo formalnega zborovanja v Versaillesu, toda ministrski predsedniki zavezniških držav so imeli neformalni sestanek v stanovanju E. M. Houseja, zastopnika Združenih držav. Zaključki konference same so še vedno tajnost in francoski socialisti postavljajo že nestrpnosti, ali se godrnjajo, da je že preveč tajne diplomacije v Versaillesu in sodi se, da zborovalci niso povsem edini glede Wilsonove mirovne točke.

Ameriške vesti.

OSLERJEVA TEORIJA SE JE
IZKAZALA ZA NIČ VREDNO.

Washington, D. C. — Dr. Osler je pred več leti izjavil, da 45 let star človek ni za rabo. Listi, ki zastopajo privatne koristi, so njegovo teorijo hvalili na vse pretege in posledice je bila, da so odpustili delavce stare nad 45 let, ali pa da takih delavcev niso sprejeli v delo. Takrat so tovarnarji lahko izbirali med delavci, kajti v deželi je bilo preveč delavskih moči.

Vojna je marsikaj dokazala, kar prej niso ljudje verjeli, da je mogoče izvesti. In tako je vojna dognala z nepohitnimi dokazi, da teorija dr. Oslerja ni vredna piškavega oreha.

V Worcesteru, Mass., se je priglasil 63-leten mož, ki je dejal, da je želel vedno postati strojnik, da ga sprejmejo v strokovno šolo. Delal je kot zidar, toda vojna mu je dala priliko, da se izučil rokodelstva, po katerem je koprcel njegove srce. Sprejeli so ga v šolo. Superintendnt pravi, da postane kmalu prav dober inštruktor, da bo lahko poučeval druge v strojniški stroki.

60-letni pleskar v New Hayenu se je v kratkem času izvežbal za strojnika. Pohajal je v Boardmanovo strokovno šolo. Neki delavec, ki je bil star nad 45 let in je delal v neki pralnici, se je navadil v tih dneh operirati stroj, ki reže vijake. Koncem tedna je vzel stroj narazen, ga očistil in zopet sestavil. Zdaj zasluži 60 centov na uro. Neki navadni tovarniški delavec je po enomesečnem delu v ravnosti tovarni pokazal take zmognosti, da je postal predelavec. Neki 68-letni farmar, ki je malo delal v svoji mladosti z osodjem, je po kratkem času postal izurjen delavec v ski tovarni.

Tu so navedeni le nekateri dokazi, ki jih je prejel biro za poduk v delavskem departmentu, da je Oslerjeva teorija napačna in da se človek izuči lahko rokodelstva, čeprav je star že nad 45 let.

KROJAČI NA STAVKI.

New York, N. Y. — Okoli 15.000 krojačev in šivilj, ki izdelujejo otroške obleke, je zastavilo v mestu. V newjerseyjskih delavnicah, v katerih dela do 1.500 oseb, so že priznali zahteve. Štrajkaško krojači in šivilje zahtevajo osemurni delavnik in 20-odstotno povznanje mezde.

SV. PREROK IN INFLUENTCA.

Zion City, Ill. — Veliki duhoven Wilbur Voliva, naslednik Dovieja, Elija štev. 2, prerok in svetovalec zionistom, je odkril novo metodo

za "zdravljenje" influence, ki se glasi:

"Uživaj čebulo. Noben bacil ne prenese čebule".

Poleg je dal pa še nasvet: "Če uživaš čebulo, se te ljudje ogibljejo, in to je važno, da ne dobiš influence".

ZADNJE VESTI.

POGOJI, PO KATERIH SE JE
AVSTRO-OGRSKA PODALA
ZAVEZNIŠKOM.

Washington, D. C., 4. novembra. — Državni department je objavil pogoje za premirje z Avstro-Ogrsko, ki jih prinašamo v okrajšani obliki in ki so postali danes popoldne ob treh veljavni.

1. Takošnje prenehanje sovražnosti na suhem, morju in v zraku.

2. Popolna demobilizacija avstro-ogrške armade in avstro-ogrške sile se morajo takoj umakniti, ki operirajo na fronti od Severnega morja do švicarske meje.

3. Avstro-ogrski čete morajo ostaviti vse teritorije, v katere je padla Avstro-Ogrska od začetka vojne. Umakniti se morajo v času, ki ga določi najvišji poveljnik zavezniških sil na vsaki fronti.

Za to točko sledi detaširan nalog, kako daleč se morajo umakniti avstro-ogrski čete. Slovence zanima črta od Trbiča do morja. Od tukaj se vije črta do Predla Mangarta, Triglava in Podberda dol do Idrije. Od tukaj gre do Snežnika in potem se obrne proti morju in vključuje Kastvo, Matulje in Volosko.

Ves teritorij, ki je določen, da se morajo iz njega umakniti avstro-ogrski čete, nasadejo zavezniški in ameriške čete.

Na morju veljajo posebne določbe.

Med temi določbami je najvažnejša, da mora Avstro-Ogrska izročiti zavezniškom vse potapljače, ki so bile dograjene od leta 1910 do 1918. Poleg mora izročiti vse nemške potapljače, ki se nahajajo v avstro-ogrskih vodah.

Na dalje mora izročiti zavezniškom 34 bojnih ladij. Mornariška oporišča pridejo pod kontrolo zavezniškov in združenih držav.

Izročiti mora tudi vse vodna letala zvezniškom in združenim državam.

Avstro-Ogrska mora dovoliti prost odhod vsem vojnim ujetnikom, ki se nahajajo v Avstro-Ogrski.

To so na kratko povedani in glavni pogoji za premirje. V detajlih so mnogo obširnejši, ker določajo, kako daleč se mora avstro-ogrška armada umakniti na Tirolskem, Koroskem in v Dalmaciji.

RUSI SO USTAVILI ODPLAČEVANJE VOJNE OD
ŠKODNINE.

Kopenhagen, 4. novembra. — "Frankfurter Zeitung" poroča, da vsa znamenja kažejo, da Rusija ustavi odplačevanje vojne odškodnine Nemčiji.

List pravi, da je Rusija, ki je plačala dva obroka, vstavila izvoz zlata in bankovcev v Nemčijo.

List dodaja, da je to dokaz, da Rusija ne bo plačala zadnjega obroka.

Obistne
bolezni.

Bolezen na obistih se pojavi kakor hitro so obisti nezmožne za čiščenje vode in če vodne cevke prenehajo odvajati vodo. Če odhaja poleg navadne nesnage in drugih snovi tudi stvari, ki bi morale ostati v živčnem sistemu. Spoznajte, da so vaše obisti iz reda, ker morate prevečkrat puščati vodo, ker odhaja premalo vode od vas, če ni čista, ako vas reže ali pa če odhaja sama odsce.

Severova

Zdravila za jetra in obisti

(Sever's Kidney and Liver Remedy) vsebuje gotove snovi za pomoč s katerimi se odženejo vse zbrane nesnage in druge bolečine. To zdravilo se priporoča za vnetje črev, obisti, vranice, zaprtje vode, bolno odhajanje vode, zateklosti in plinov v želodcu, zlatenice in hrbitnih bolečin. Cena je 75 centov in \$1.25.

Severova domača zdravila se prodajajo v vseh lekarnah povsod. Vedno zahtevajte Severova zdravila nikdar ne se zadovoljite s nadomestilom. Ako vam vaš lekar ne more postreči, tedaj pošljite vaše naročilo nam, priložite potrebno sveto in mi bomo skrbeli, da prejmete pravilno kar ste zahtevali.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Podporna Jednota

Iskopi 17. junija 1907
v del. Illinois.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vagrich, box 200, La Salle, Ill.

I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. P. D. 4, Box 86, Girard, Kans.

II. Podpredsednik: Jozef Kuhel, 9523 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.

Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cleora, Ill.

Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODBEK:

John Ambrosio, Box 351, Canonsburg, Pa.

Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill.

POROTNI ODBEK:

Anton Hrast, Box 140, Canonsburg, Pa.

John Radisek, Box 432, Smithton, Pa.

Rudolf Pfisterer, Box 436, Bridgeville, Pa.

Jakob Miklavšič, L. Box 3, Wilkes, Pa.

M. Petrovich, 14815 Hale Ave., Collinwood, O.

UREDNIK PROSVETE:

Jako Zavrtanik.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičeje gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOSE AMBROZIČ, Box 351, Canonsburg, Pa.

Pritožbe preprijave vseh, ki sta jih rešili prva in druga instanca se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAST, Box 140, Canonsburg, Pa.

VSE DOPISE, razprave, članki, naznanila itd. za "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročila, oglasi, se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespondenci s tajništvo S. N. P. J., uradno in upravnostvom "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč zaščitite naslov, ki je tu naveden, ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

RAZPIS SLUŽBE.

Eksekutiva Slovenskega republičanskega združenja išče korespondenta, ki je zmožen pravilno slovenske in angleške korespondence na pisalnem stroju. Steno-graf ima prednost. Plača po dogovoru. Prošnjo je poslati na naslov: Anton J. Terbovec, box 1, Cicero, Ill.

RAD BI IZVEDEL

kje je moj brat Josip Tomažin po domače Janež, doma iz St. Rupertske fare, štev. 12 na Dolenjskem. Za njega bi rad izvedel njegov brat Ant. Tomažin, kateri mu želi sporočiti o hudi bolezni njegovega brata Johna Tomažina, ki je bolan na influenco. Ako kdo rojakov ve za njegov naslov, prosim, da mi ga naznani, da bom lahko telegrafiral za slučaj hitre potrebe. Moj naslov je: Anton Tomažin, P. O. B. 25, Southview, Pa.

NAPREDEK

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjajo s njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vsakdanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON ZORNIK,
Hermine, Pa.

Krojača

na Ely in okolici se priporoča za krojaško delo nove obleke, zimske suknje, čiščenje, krpanje, likanje, barvanje, moške, ženske in otroške obleke. Smo v zvezi z najboljšim Dry Cleaning in Dye House družbo. Naša delavnica je v bivšem poštnehi uradu.

JOE KOMATAR, and
JOHN TERAN Company,
ELY, MINN.

Doktor B. F. Mullin

"Specialist" Pittsburgh, Pa.

411 Fourth Ave.,

(Nasproti gl. pošte, 4. palače od Smithfield St. Pašite na napis z mojim imenom).

Jaz sem najstarejši zdravnik specializist za Slovence v Pittsburghu. Zdravim se več kot 38 let bolezni moške in ženske. Ozdravil sem že na tisoče in tisoče oseb in morem tudi vas. V zdravljenju raznih bolezni imam največjo izkušnjo. Imam samo najboljša zdravila. Imam najboljši električni stroj za preiskavanje, potem katerega se vidi celo vaše telo kot na dlan. K meni prihajajo ljudje od blizu in daleč, da jih zdravim. Zdravim razne bolezni uspešno in naglo. Govorimo čisto slovensko. Moje cene so umerne. Znanstvena preiskava zastonj. Pridite k meni kot k prijatelju.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Uradni ura od 9. ure zjutraj do 6. zvečer. V nedeljo samo od 10. ure do 2. popold.

Z ognjem in mečem.

ZGODOVINSKI ROMAN.

Poljski spisal Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje.)

Videli so tam "Poroh" (pragove) in jih občudovali. Poseben čudež izmed vseh pa je bil strasen Nenasit, ki je, kakor svoj čas Seila in Karibda, požiral vsako leto po nekoliko ljudi. Potem so se podali na vzhod, na požgane stepe, kjer jezdeci po pogorišču niti jezdit niso mogli; morali so konjem noge poviti s kožami. Naleteli so tam na množico gadov in kač, po deset laktov dolgih in debelih kakor moška roka. Po poti so na samotnih dobili izrezovali na večni spomin knežje grbe, naposled zašli v puste stepe, kjer je sledov človeških stopinj ni bilo moči več videti.

"Mislim sem si," pripoveduje učeni gospe Maskevič, "da se bomo morali po zgledu Uliseja celo v Hlad napotiti."

Gospod Volodijevski pa je dejal:

"Ljudje izpod prapora gospoda stražnika Zamajskega, ki so mi naprej, so celo prisegali, da so že videli oni konec, za katerim je svet z deskami zabiti."

Naměstnik pa je pripovedoval tovarišem o Krimu, kjer je prebil ravno pol leta, čakajoč odgovora vzvišenega kana; o tamošnjih mestih, ki so ostala iz davnih let; o Tatarih in njih vojaški moči, kakor tudi o strahu, v kakoršnem so živeli, ko so izvedeli o velikem pohodu na Krim, katerega bi se imele udeležiti vse moči poljske ljudovlade.

Pripovedujoč si ob večerih vse to, pričakovali so knezove vrnitve. V tem času je predstavljaj naměstnik tovarišem gospoda Longina Podbipeto, ki je bil kaj vljuden človek, da si je lahko naklonil vseli sreči. Tudi njegova veličanska moč mu je pridobila kmalu spoštovanje. Rad je pripovedoval temu in onemu o predniku Stovejki in o odsekanih glavah; znal pa je skrivati svojo obljubo, hoteč se izogniti njih nagajivosti. Posebno sta se pa sprizgajala z Volodijevskim, a to v sled enake občutljivosti sreč. Čez malo dni sta hodila oba zdihovati na nasipe. Prvi po knežinski Ani, drugi po oni nepoznani, od katere so ga ločile tri glave, katere odsekati se je zaobljubil.

Volodijevski je vabil gospoda Longina k dragonce. Toda Litvin je naposled sklenil, zapisati se pod prapor oklopnikov, da bi mogel služiti pod Skretuskim. V Ljubnem je tudi zvedel, da ga vsi smatrajo za viteza prve vrste in enega iz najboljših knežjih častnikov. In ravno v praporu, kateremu je bil Skretuski poročnik, imelo se je izprazniti mesto vsled smrti Zakrevskega, a primikom "Miserere mei"; ker so se vsled vlage vse stare rane odprle, ni sploh nihče pričakoval ozdravljenja. K ljubavnim skrbem naměstnikovim se je pridružila žalost radi izgube starega tovariša in zvestega prijatelja. Po cele ure ni odstopil ni za ped od njegovega vzglavlja tolažec ga in navdajajoč z upanjem, da še marsikateri pohod izvršita skupaj.

Toda starec ni potreboval tolažbe. Umiral je veselo na trdem ležišču, povlečenem s konjsko kožo ter z otroškim nasmehom pogledoval na sveto razpelo, obesoeno nad posteljo. Skretusku pa je odgovarjal:

"Miserere mei, gospod poročnik, jaz že grem po svoje nebeško plačilo. Moje telo je ran tako luknjasto, da se le bojim, da me sveti Peter, ki je božji maršal in ima paziti na čistoto v nebesih, ne spusti v sveti raj v tej razcepani suknji. Pa mu poročim: Sveti Peter, zaklinjam te na uho Maluhovo, ne delaj mi sramote, ker so mi ti poganje tako razcepili telesno obleko... miserere mei! Če pa nastane kak pohod svetega Mihaela na moči peklenške, pa se bo dal še stari Zakrevski tam uporabiti."

Zato se tudi poročnik, akoravno vojak, ki je tolikokrat gledal smrti v oči in jo sam zadajal, ni mogel zadržati solz, poslušajoč tega stareca, čegar smrt je bila podobna zahajajočemu solnu.

Nekega jutra so zadoneli zvonovi v vseh ljubenskih cerkvah in cerkvicah, ki so razglašali smrt gospoda Zakrevskega. Tega dne je dospel knez iz Senče in z njim gospodje: Bodzinski in Lassota, ali takorekoč ves dvor, v mnogih kočijah, ker je bilo spremstvo pri gospodu Sufčinskem nebrojno. Knez je dal pripraviti veličasten pogreb, hoteč počastiti zasluge umrlega ter pokazati, kako čista viteške ljudi. Žalobnega spreveda sose udeležili vsi polki, kar jih je bilo v Ljubnem. Na nasipih so gromeli možnarji in topovi. Konjeniki so šli iz grada k farni cerkvi v bojnem redu, toda z zavitiimi banderji; za njimi polki pešcev, noseč puške s kopiti nakvisko.

Tudi knez v žalni obleki se je peljal za krsto, v poseljeni kočiji, v katero je bilo upreženih osem, kakor mleko belih konj, ki so imeli grive in repove rdeče poharvene in šopek črnih novejih peres na glavah. Pred kočijo je stopal kot knežja straža oddelek janičarjev; takoj za kočijo pa paže po špansko opravljeni, sedeč na tekih konjih; dalje visoki dvorni uradniki, dvorniki službujoči in v poklopi, naposled pri cerkvenih vratih, kjer je duhovnik Askolski pozdravil krsto z nagovorom, začenjajoč s besedami: "Kam tako hitiš, gospod Zakrevski?" Potem je govorilo še nekoliko tovarišev in med njimi tudi gospe Skretuski kot načelnik in prijatelj ranjkega. Naposled so nesli truplo v cerkev in tu šele je začel govoriti najzgovornejši izmed govornikov: duhovnik-jezuit Muhovečki. Govoril je tako lepo in vzvišeno, da se je sam knez razjokal. Bil je pa tudi nenavadno občutljiva area in vojakom pravi oče. Ljubil je red nad vse drugo, toda glede naklonjenosti in ljubezni, kakoršno je skazoval ne samo svojim vojakom, marveč tudi njih ženam in otrokom, ni se mogel nihče meriti z njim. Puntarjem strašan in neusmiljen, bil je vendar pravi dobronik ne samo plemstvu, marveč vsem svojim ljudem. Ko so leta

1646 kobilice uničile setev, odpustil je vsem namestnikom za celo leto najemščino, podložnikom pa ukazal razdeliti žrnje iz svojih žitnic. Po požaru v Horolu je vse meščane čela dva meseca iz svojega živila. Najemniki in oskrbniki zemljišč so trepetali, boječ se, da bi knezu ne prišla na ušesa kakva krivica, povzročena ljudem. Sirotam je bilo zagotovljeno varuštvo, da so jih na Zadnjepju v obče le knežje srote imenovali. Čula je nad njimi sama knežinja Grizelda s pomočjo očeta Muhovekega. Po vsem knezovem zemljišču je torej vladal red, izobilje, pravica, mir, pa tudi strah, ker v slučaju najmanjšega upora ni poznal knez mere v srd in kaznovanju. Tako se je v njegovi naravi družila dobroščnost s strogostjo. Toda v onih krajih je le na hvalo tej strogosti moglo se razvijati delo in življenje človeško. Le pod takimi pogoji so mogla naraščati mesta in vasi. Kmet se je pospel nad "hajdamaka" (rokovnjača), kupee lahko mirno trgovati s svojim blagom, sovržnik ni smel prestopiti meje, cele tolpe tolovačev so ginile na večalnih, ali pa so jih vzeli v vojaške, in pustili kraj se je razvijati.

Divji krajin, in divjem prebivalcem je bilo treba take roke. Na Zadnjepju so šli iz Ukrajine najnemirnejši ljudje. Tje so se selili naselniki, ki jih je vabila plodna zemlja; zbirali so se kmetje z vse Poljske, zločinci utekajoč iz ječ, z eno besedo, kakor bi rekel Livij: "Pastirji in ljudje, pribežavši iz središča svojega napoda." Vzdržati jih na uzdi, napraviti iz njih mirne naselnike, prisilili jih k pravilom naselniškega življenja, mogel je le takšen lev, na čigar rjovenje se je vse treslo.

Gospod Longin Podbipeto, ugledavi kneza prvokrat pri pogrebu, niti lastnim očem ni mogel verjeti. Ker je slišal toliko poprej o njegovi slavi, domišljeval si je, da mora biti kak velikan, za glavo višji od drugih ljudi. A knez je bil bolj majhne rasti in dosti medel. Bil je še mlad, imel je šele šestindeset let — toda na njegovem licu se je že videl vojaški trud. Dasi je živel v Ljubnem kakor kak kralj, je vendar ob času vojske in pohodov prenašal vse neizgovorne svojih tovarišev. Užival je črn kruh, spal na golih tleh, in ker je več časa v svojem življenju prebil pri delu v bojnih taborih, — pustili so mu ti sledi na licu. Vsekako pa je obliče kazalo že na prvi pogled nenavadnega človeka. Odsevala je raz njega železna in neupogljiva volja in veličanstvo, kateremu se je moral vsakdo nehoti klanjati. Bilo je videti, da ta človek pozna svojo moč in velikost, in ko bi mu položili jutri kraljevo krono na glavo, ne čutil bi se za čudenega, niti bi ga ne potlačila njega teža. Oči je imel velike, mirne in prijazne; toda zdelo se je, da blisk sviga iz njih; čutili je bilo, da bi bilo gorje temu, ki bi ga hotel vzemirčiti. Nihče tudi ni mogel prenesti mirno bleśna njegovih oči. Videl si je, polane, ki so osiveli v svoji službi, katerim, stoječim pred Jeremijo, se je zapletal jezik, da niso mogli začeti razgovora. Bil je na svojem Zadnjepju pravi kralj. Iz njegove pisarne so prihajali privilegiji in naslovi: "Mi po božji milosti knez in gospodar itd." Ni mnogo gospodov je prištevati sebi enakim; knezi krvi davnih vladarjev so bili njegovi markali. Tak je bil v svojem času Helenin oče, Vasil Bulih Kurčevič, čegar rod je, kakor smo že omenili, izhajal od Korijata in po njem od samih Rurikov.

Po materi Valahinji je podedoval belo polt — ono belino razbeljenega železa, od katerega sije žar — in kakor vranovo perje črne lase, ki so na ogoljeni glavi samo spredaj vsipavali se mu bujneje nad obrvi ter zakrivali mu polovico čela. Nošil se je po poljskem kroju, toda za opravo ni preveč maral, ter samo pri večjih svečanostih oblačil dragoceno obleko, da se je ves lesketal zlata in dragih kamenja. Gospod Longin je bil nekoliko dni pozneje navzoč na taki svečanosti, ko je knez zaslišal poslanca Rozvana Urso. Zaslišanja so se vsilila vselej v tako imenovani "nebeški dvorani", kjer je bil na stropu vpodobljen nebesni obok z zvezdami s čopičem slikarja Helma iz Gdanske. Takrat je sedel knez pod nebom od žametne in hermelinskih kož na vzvišenem prostoru, tronu podobnem, čegar vznožje je bilo obito s pozlačeno ploščo. Za knezom je stal duhovnik Muhovečki, tajnik, markal knez Voronič, gospod Boguslav Maskevič; dalje paže in dvanaest trabantov s suleami v španski noši. Globina dvorane je bila polna vitevov in praznični obleki in krojnih. Gospod Rozvan Urso je prosil v imenu "hospodarja", naj bi knez s svojim vplivom in grozo imena zapretili pri kanu budzijskim Tatarjem, naj jenjajo napadati Valahijo, kjer so vsako leto delali strašno škodo in upustošenja. Na to prošnjo je knez odgovoril v čisti latinščini, da Budzijanci celo kanu samemu niso pokorni, ker pa se nadeja, da pride meseca aprila kanov poslanec, Čava Murij, hoče po njem spomniti kana na vlaške krivde. Gospod Skretuski je že prej poročal knezu o svojem poslanstvu; ni zamolčal tega, kar je slišal o Hmel-niekom in o njegovem begu na Sise. Knez je sklenil poslati nekoliko polkov h Kudaku, toda posebene važnosti ni pripisoval temu pohodu. Ker se je torej zdelo, da ničesar ni, kar bi znalo kaliti mir in moč zadnjeperske države, začele so se v Ljubnem svečanosti in zabave. To pa radi navzočnosti gospoda poslanca Rozvana, kakor tudi radi prošnje gospodov Bodzinskega in Lassota, ki sta v imenu vojvode Prijemakega prosila za roko knežinje Ane; na to prošnjo sta dala knez in knežinja Grizelda poveljni odgovor.

Le edini mali Volodijevski je močno žaloval zaradi tega. Ko ga je Skretuski skušal tolažiti je odgovoril:

"Tebi je dobro, če le hočeš, ti Anica Brzobohata ne odide. Ona se te je tukaj ves čas jako naklonjeno spominjala. Mislim sem spočetka, da se godi le zato, da hoče vzbujati v Bihovu nevoščljivost; toda sedaj vidim, da ga je le hotela vloviti na trnek; najbrž le do tebe edinega goji v srečo življene občutke."

"Kaj! Anica! Le vrni se k njej, ne branim ti! Toda opusti pa misel na knežinjo Ano, ker to bi bilo prav tako," kakor bi hotel s kapo pokriti feniksa v gnezdu."

(Dalje prihodnjé.)

Besefti brat.

ROMAN.

Spisal Josip Jurčič.

(Nadaljevanje.)

Naslemede ga je peljala pot proti zadnjemu majhno novkreber. Grajsko poslopje je bilo precej prostorno, štiriglato in v dvoje nadstropij. Dasiravno je bilo zidano, kakor se je dalo soditi iz stavbe, že v novejšem, to je ne v srednjem veku, poznalo se je vendar, da so stavitelji malo imeli v mislih take čase, v katerih je dobro, če se domi da brani. Zato je imel okrog in okrog spodnji del zida obliko male trdnjave in majhna, jako zamrženjena okna. Gosto sedno drevje je rastlo okrog in okrog gradu po hribu, samo proti severu je bil svet nekaj bolj kamenit in gol. Zato so tam stali blevi in druga gospodar-ska poslopja. Zdal se je svet naglo vzdigoval do strmega holma, na katerem je Kvas na hiter pogled opazil rogovilasto zidovje, razsip stanovanja nekdanjih gospodov na Slemenicah.

Luč, ki je gorela v gradu zdolaj in v prvem nadstropju, je pričala Kvasa, da družina in gospoda še ne spi.

TRETJE POGLAVJE.

Prišel je pobič lep in mlad, pa kaj mi je prinesel, prašala ga nisem, povedal mi ni. Narodna pesem.

V zgornji sobi slemenikega gradu je bila okrog mize zbrana mala družina: gospodar z ženo, hčerjo in malim sinom, pa Marijan Piskav, sin sosednjega lastnika na pristavi Polesku, komaj četrte ure od Slemenic.

Benjamin G. je bil meščanski rodovine in ni mogel ošabno šteti plemenitih prednikov, ki bi si bili v boju tako ali tako čast pridobili, tudi niso bili njegovi pradedje še tako dolgo naseljeni na Slemenicah, da bi bil mogel gospod Benjamin svoj pridevek brati v starem slovenskem kroniku Valvazorju, pa imel je jako dosti zemlje, lepe bukovke gozde, precej velik vinograd, osem parov konj in celo čredo rogateg živine — in to je bilo, s čimer se je gručast bolj ponašal, kakor če bi se bil mogel sklicevati na celo vrsto slovečih pradedov. Ko se začne naša povest, je imel Benjamin že čez petdeset let, kar so pričali semtertja osiveli lasje, vendar mu je bil ohranjen čisti zrak, v katerem je živel od svojega dvajsetega leta, kar je bil šole pustil, še neko mladeniško svežost, valed katere je nosil še vedno pokonci svoje nenavadno visoko postavo. Obraz njegov je bil večidel vesel in to je veliko pripomoglo do tega, da lea in čela niso razorale tiste črte, ki nam človeka delajo starejšega, kakor je v rimci. Nočemo segati v njegovo življenje nazaj, tu povemo le dve reči, namreč da je bil precej po zgodnji smrti svojega očeta vzel svojo sedanjo ženo, ki je bila še bolj miroljubnega značaja kot on, in pa da je prodal staro opuščeno pristoavo Polesek z nekaj zemljiščem vred nekemu priseljencu, do takega nemanemu gospodu Piskavu, in tako poravnal dolgovce, ki mu jih je bil zapustil oče.

Roditeljema nasproti je sedela deklica, stara kakih triindvajset let. Manica je bila pyorojenka in edina sestra komaj devetletnega Balčka. Postave je bila bolj očetove, zakaj prej bi jo bil človek imel za veliko kaj za majhno. Iz modrih oči je sijala neka mila neskrbna in malomarna otonost, ki je delala blede lice še veliko lepše in je skoro vsakega morala nekako čudno ganiti. Njena rdeča usta so se le malokdaj nasmehnila. Pa ne morda zavoljo tega, da bi bila kaka skrivnost morila deklici mlado srce, to ne; sama ni vedela, zakaj se ji vendar ne ljubi smejati, ko se drugi smejejo; sama ni vedela, zakaj ni vesela, dasi si je morala priznati, da ne pogrša ničesar. Oče je mislil, da izvira ta lastnost od tod, ker preveč bere; pa ker je silno ljubil svojo edino, izmed štirih rojenih pri življenju ostalo hčer, zato ji ni hotel kratiti veselja s tako prepovedjo. Gosti lasje kostanjeve barve nad visokim čestim čelom, pravilni obraz in vsa rast ji je dajala nežno, čeravno ne posebno lepoto. Bila je nekaj

časa v mestu, večji del svoje o-mikanosti in znanja pa si je pridobila s svojo pridnostjo.

Razen domačega še nedoraslega sina je sedel na koncu mize blizu devetnajstleten mladenič, Marijan Piskav. Imel je eno tistih obličij, ki po eni strani lahko veljajo za lepa, po drugi pa pri njih še nekaj pogrčamo. Česar se ne moremo domisliti. Zdravega, životnega mladeniča je vsak na prvi pogled uganil iz tega obraza; nasproti pa bi bil moral tisti, ki trdi, da se človeku bere z obraza, kako živi in misli, soditi, da je življenje in mišljenje Marijanovo kaj enolično. In res bi se tu ne bil posebno zmotil. Kot sosed je bil skoraj vedno gost na Slemenicah.

Sredi mize je gorela voščena sveča in okrog svečnika so ležale raztrošene kvarte.

"Ali jih ne vržemo še enkrat?" vpraša mladenič in zbira posamezne podobice.

"Jaz sem se že naigrala," reče Manica in potegne knjigo bliže. Videlo se je, da bi bila rajše blala.

"Kako moreš v un in un gledati v bukve? Ves dan si zamaknjena vanje in še na večer se jih ne naveličaš," pravi Marijan.

Ker je bil v prvi mladosti njen tovariš v igri, torej star znanec in skoro bolj na Slemenicah domač kot na domu svojega očeta, zato jo je tical.

"Jaz sem že tudi dejala, da bi bila Manica postala doktor, ko bi bila Balček," pravi mati na to.

"Ali jaz ne bom doktor, mama?" vpraša deček.

"Ti si premalo priden, vse drugo ti je bolj mar kot bukve," pravi mati. "Le počakaj, kadar pride učitelj, ta te bo že nagnal, da se boš pridneje učil, nego si se do zdaj."

"Učitelj te bo ostro držal," reče Marijan, da bi dečka podražil.

Balček je verjel, naslikal si je v domišljiji učitelja starega, grdega, ki ga bode uhljal in lasal, kakor je videl v vaški šoli, da učitelj lasa kmečke fantine, in ustinice so se mu napravile na jok.

"Nič ne verjemi, Baldvinček! Če boš priden, ne bo ti nič žalega storil novi učitelj. Midva se bova vkup učila," je posepnila sestra kratau na uho in mu z lepo ročico pogladila rumene kodrast lase z lica.

"Kdaj pa pride?" vpraša Marijan.

"Danes bi bil imel že biti tu, kakor mi je pisal moj prijatelj profesor v Ljubljani, ki mi ga je preskrbel. Baje je izvrsten mladenič, bil je eden najprirednejših učencev," odgovori gospodar.

"Dobro bo to!" pravi Marijan. "Da bi le kaka meva ne bil, imel bom potlej vsaj tovariša za na lov. Lisie je letos dosti, v vasi doli je ena že precej kur odnesla. Predinočnim sem je bil še kakat, dve uri sem sedel na prelazu, nazadnje pa mi je bilo dolgčas po noči samemu prežati, zebsti me je začelo, obesil sem puško črez pleča ter šel spat. Ko bi bil imel še enega, pa bi bila dobila lepega lisjaka. Tudi zajec je letos dosti. Bog ve, kako je to, da je letos tako srečno in rodovito za žival."

"Lovec ste, morali bi vedeti, da zato, ker je bila lanska zima prav gorka in je bilo spomladi veliko zaroda," razlaga gospod Benjamin.

"Ali letos bode velik sneg?"

"Bogve, morda pa ne," odgovori gospodar ter se nasloni na stol.

"Gotovo, jaz vem, da bo," trdi mladenič, "gob je bilo letos vse polno, lisaj po hrastju je dolg zrastel, dežja je bilo malo po leti, žerjavi so že leteli..."

"Bežite, iz tega vsega se ne da nič posnemati, vi morate bolj pametno misliti. Pustite vaze Martinu Spaku in kmetom doli v vasi!"

Manica ni poslušala tega prikanja, odprla je bila knjigo in je jela brati, mati pa je imela opravke s širvanjem.

"To niso vaze," je ugovarjal Marijan in bil ravno namenjen dalje razpeljevati svoje prepričanje, ko pogleda hišna, stara Urša, v sobo in pri poluodprtih durih naznan, da je prišel neki gospod, ki bode najbrž hotel ostati čez noč.

"Kdo bi pač po noči prišel?" je dejala gospa, hitro prižgavi svečo.

(Dalje prihodnjé.)

PRAŠIČI V AVTOMOBILU NISO PRIJETNI PASAŽIRJI.

Cincinnati, Ohio. — Polk Laffoo je na semnju v okraju Boone kupil sedem prašičev. Kurnik s prašiči je postavil na avtomobil in se dobje volje odpeljal proti domu. Na potu so prašiči zlezli iz kurnika in obkolili Laffooja. Neke prašič je stopil na kljuko in zaprl gazolin. Avtomobil je obstal sredi ceste. Laffoo je bil zdaj v knji. Misli je, če zapustim avtomobil, pojdejo prašiči za mano, zato je najboljšje, da ostanem v avtomobilu in čakam na dobro dušo, da ga navije. Končno je prišel po poti človek, ki se je zdel Laffooju, da je poslanec iz nebes, da ga reši iz neprijetnega položaja. Potožil je tuje, kaj se mu je zgodilo in ga prosil, da mu navije stroj. Tuje je splozil željo in Laffoo je pognal avtomobil proti domu, da se je vse kadilo za njim. Med vožnjo so pa prašiči izrabili avtomobil za igrišče in pustili v njem neprijetne spomine.

ŠPANSKA LADJA ZADELA OB MINO.

Washington, D. C. — Španski parnik "Chatarro" na potu iz kubanskega pristanišča v New York, se je pogrzel ob newjerseyjskem obrežju. Moštvo je dospelo na suho v dveh čolnih. Poročila, ki jih je prejel mornariški departament, govore, da je parnik zadel ob morsko mino, ali ga je pa uničila eksplozija od znotraj.

Na enajst mornarjev so naleteli blizu svetilnika Barnegata in na dvanajst v reki Forked. Bili so v lahki obleki in so se tresli mraza. Parnik se je pogrzel v petih minutah.

RAZSTRELEBA V TOVARNI JE UBILO DVE OSEBI.

Philadelphia, Pa. — V tovarni Eddystone Ammunition kompanije v Eddystone, Pa., se je dogodila razstrelba, ki je ubila dve osebi in dvanajst opasno ranila. Nesrečo je povzročila električna užigalna nit.

BANKE V INDIANI MORAJO KUPITI ZADOLŽNICE.

Indianapolis, Ind. — Po izjavi L. L. Campbella, ravnatelja drž. organizacije za posojilo svobode, morajo banke kupiti ravno toliko zadolžnic svobode, kolikor so jih pri njih kupili drugi ljudje.

NAZNANILO IN ZAHVALA.

Tužnim srcem naznanjam bratom in sestram, sorodnikom, prijateljem in znanecem žalostno vest, da je umrla soproga in mati

BOZI KOS

dne 28. oktobra, 1918 po kratki in mučni boleznj v svoji najlepši starosti 30 let, pustila je žalujočega soproga in pet še nedoraslih otrok:

Frank Kos, star 10 let,
Louis Kos, star 8 let,
Feliks Kos, star 6 let,
Fani Kos, stara 4 leta,
Ivan Kos, star 2 let,

in v Forest City, Pa. zapuščena staro mater in več znanecv in prijateljev. Najiskrenejše se zahvalim vsem sosedom in znanecem in še posebno pa Franciški Zajce, za njih usluge, ki so mi jih iskali v uri žalosti in me tolažili ob času njene boleznj in smrti moje pokojne soproge in matere še ne do-rastlih otročičev. Lepah hvala mojemu bratu, kateri je prišel nalašč iz Cleveland, Ohio ob času pogreba. Moja najlepša hvala vsem. Tebi nepozabna soproga in mati naj bode lahka svobodna zemlja. Počivaj mirno!

Zalujoči soprog FRANK KOS in otroci, Manifold, Pa.

Pomožite svoje znanje v naravoslovju.

Narava nam daje mnogo rastlin, s katerimi je mogoče zdraviti razne bolezni. Jaz imam v zalogi ter razpolagam raznovrstne suhe rastline, cvetje, jagode in korenine, take, ki izvirajo iz vseh delov sveta. Pišite po moj brezplačni cenik. Knjiga "Mali domači zdravnik", ki stane samo 25 centov, obširno opisuje veliko številno rastlin in daje nasvet, za katere bolezni in kake se naj rabijo. Ne odlašajte, naročite takoj to poučljivo knjigo.

MATH. FEEDIE,
P. O. Box 772, City Hall Bldg.,
New York, N. Y.